

Θέμα : Αναθεώρηση του Συντάγματος

A. Οι εργασίες της Επιτροπής

Η Επιτροπή Αναθεώρησης του Συντάγματος άρχισε τις εργασίες της στις 30 Αυγούστου και τις ολοκλήρωσε με την ψήφιση της πρότασης, έπειτα από 18 συνεδριάσεις, στις 19 Οκτωβρίου 2000. Στις εργασίες της, με εξαίρεση ορισμένες μόνο διατάξεις (εκλογή Προέδρου της Δημοκρατίας, διάκριση των εκλογικών περιφερειών σε μείζονες και ελάσσονες, τρόπος εκλογής των μελών των Ανεξαρτήτων Αρχών), καταβλήθηκε προσπάθεια και, εν πολλοίς, επιτεύχθηκε σύγκλιση στις απόψεις των μελών της. Υπό τις συνθήκες αυτές, αναδείχθηκαν τα σημαντικά σημεία της πρότασης, αναζητήθηκαν πρόσφορες λύσεις και επελέγησαν διατυπώσεις σε επιμέρους διατάξεις με ευρείες πλειοψηφίες.

Στο σημείωμα που ακολουθεί εντοπίζονται και παρουσιάζονται ζητήματα που πρέπει να συζητηθούν πριν από την Ολομέλεια (βλ. παρακάτω Β) καθώς και ορισμένα άλλα, επουσιώδη, ζητήματα (βλ. παρακάτω Γ).

B. Ζητήματα με ιδιαίτερο ενδιαφέρον

I. Δικαιώματα

1. Στο άρθρο 14 παρ. 9 η απαγόρευση συμμετοχής σε επιχειρήσεις ΜΜΕ είναι υπερβολικά λεπτομερής και εκτατική. Ιδίως, η απαγόρευση συμμετοχής “εταιρειών χαρτοφυλακίου”, καταλαμβάνοντας τις εταιρείες - μετόχους των ΜΜΕ και τελικά τους μετόχους τους, περιορίζει υπέρμετρα και κατά τρόπο εξωπραγματικό την οικονομική ελευθερία και δράση τους. Ο κίνδυνος για την καλλιέργεια κλίματος δυσπιστίας στην αγορά και την ευρύτερη αναστάτωσή της είναι ορατός και πρέπει να συνεκτιμηθεί. Οι απαγορεύσεις πρέπει πάντως να συνδυασθούν με ένα συνεκτικό σύστημα κυρώσεων για την παραβίαση της διάταξης. Δραστικότερη κύρωση είναι ενπροκειμένω η *ακυρότητα*

των συμβάσεων. Την κύρωση αυτή - με άλλες διαβαθμισμένες κυρώσεις - πρέπει να προβλέψει ο νομοθέτης κατά ρητή εντολή του Συντάγματος.

2. Στο *άρθρο 15 παρ. 2* προβλέπεται, δυνητικά πάντως και όχι υποχρεωτικά, η χορήγηση άδειας στους σταθμούς ραδιοφωνίας και τηλεόρασης. Προφανώς θεωρείται ότι η άδεια συναρτάται, κυρίως, με τις διαθέσιμες συχνότητες. Οι συχνότητες όμως δεν θα είναι και στο μέλλον περιορισμένες. Κατά την άποψη αυτή, συνεπώς, η άδεια δεν θα είχε νόημα. Ωστόσο η χορήγησή της εγγυάται ορισμένες προδιαγραφές ποιότητας του προγράμματος. Γι' αυτό και είναι αναγκαία, ανεξάρτητα από τις τεχνολογικές εξελίξεις, όπως άλλωστε συμβαίνει και με πολλές άλλες κατηγορίες αδειών, π.χ. για την εξάσκηση επαγγελματιών. Με την έννοια αυτή, η πρόβλεψη της άδειας θα ήταν προτιμότερο να διαμορφωθεί στο Σύνταγμα ως υποχρεωτική.

3. Η *παρ. 1* του *άρθρου 24* παρουσιάζει ένα βασικό πρόβλημα για την προστασία των δασών, που δίνει λαβή σε έντονη κριτική: Συγκεκριμένα, η διάταξη αναθέτει στο νομοθέτη τον ορισμό της έννοιας του δάσους, ενώ μέχρι σήμερα τα δικαστήρια (ΣτΕ και ΑΕΔ) την προσδιορίζουν με επιστημονικά κριτήρια. Έτσι, ανάλογα με την συγκυρία και τις πιέσεις που ασκούνται, μπορεί να διαφοροποιείται η έννοια του δάσους. Ενώ λοιπόν, με την τροποποίηση της *παρ. 1* επιχειρείται η εκλογίκευση προστασίας του δάσους, με την επιλεγόμενη λύση αυτή αποδυναμώνεται αισθητά.

II. Πρόεδρος της Δημοκρατίας

Η αποσύνδεση της διαδικασίας εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας από το ενδεχόμενο προσφυγής σε βουλευτικές εκλογές αποτέλεσε στην προηγούμενη Βουλή το κύριο σημείο αντιπαράθεσης μεταξύ κυβέρνησης και αντιπολίτευσης. Το ζήτημα συγκέντρωσε, όπως ήταν αναμενόμενο, το έντονο ενδιαφέρον της Επιτροπής. Η Αξιωματική Αντιπολίτευση απέρριψε τη νέα λύση που πρότεινε η Κυβέρνηση και προέβαλε την άμεση εκλογή του Προέδρου. Τα δύο μικρότερα κόμματα της Αντιπολίτευσης συζητούν, αλλά φαίνεται και να αποδέχονται, τη διεξαγωγή διαδοχικών ψηφοφοριών, μέχρι την εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας όχι όμως απεριόριστα. Η

θέση της Νέας Δημοκρατίας, δεν επιτρέπει, επειδή ενπροκειμένω απαιτείται η συγκέντρωση 180 ψήφων, περιθώρια σύγκλισης.

III. Πολιτικά κόμματα- Εκλογικό σώμα

1. Η έκπτωση από το βουλευτικό αξίωμα, όταν διαπιστώνεται υπέρβαση του ανωτάτου ορίου των εκλογικών δαπανών, αποτελεί βασική συνιστώσα της πρότασης που υιοθετήθηκε, με ευρύτατη μάλιστα πλειοψηφία, για την αναθεώρηση της παρ. 2 του άρθρου 29 Συντ. από την προηγούμενη Βουλή. Στην πρόταση της Επιτροπής Αναθεώρησης δεν μνημονεύεται όμως η ενλόγω κύρωση. Αντίθετα, με αυτήν ανατίθεται στον κοινό νομοθέτη να καθορίσει τις προϋποθέσεις, με βάση τις οποίες η παράβαση των σχετικών διατάξεων θα θεωρείται εκλογική. Έτσι, θα μπορούσε, σε απώτερη αναγωγή, να επιβληθεί εντέλει ως κύρωση και η έκπτωση από το βουλευτικό αξίωμα.

2. Είναι εξάλλου προφανές ότι η επιβολή της έκπτωσης πρέπει να συνδεέται με την οργάνωση ενός αξιόπιστου συστήματος ελέγχου των οικονομικών των υποψηφίων βουλευτών. Οι σχετικές λύσεις που συζητήθηκαν στην Επιτροπή δεν διακρίνονται πάντως για την ωριμότητά τους. Ενδεδειγμένη θα ήταν ενπροκειμένω η ανάθεση του ελέγχου σε ένα όργανο, στο οποίο θα συμμετέχουν πρόσωπα με αυξημένες εγγυήσεις αντικειμενικότητας και αμεροληψίας. Σε αυτό πρέπει να ανατεθούν και όλα τα ζητήματα που αφορούν τα οικονομικά των κομμάτων και, ίσως, ο έλεγχος του «πόθεν έσχες».

3. Στην πρόταση του γενικού εισηγητή της πλειοψηφίας περιλαμβάνονταν διάταξη στην οποία οριζόταν: «οι εκλογικές περιφέρειες μπορεί να διακρίνονται σε μείζονες και ελάσσονες, όπως νόμος ορίζει» (άρθρο 54 παρ. 1 εδ. α'). Στη διάρκεια της συζήτησής της ασκήθηκε έντονη κριτική και από βουλευτές της συμπολίτευσης με αποτέλεσμα να αποσυρθεί. Η υιοθέτησή της από την Ολομέλεια, εφόσον επαναφερθεί, θεωρείται μάλλον προβληματική.

IV. Δικαιοσύνη

Στην αρμοδιότητα του Δικαστηρίου Αγωγών Κακοδικίας, με τη νέα διευρυμένη σύνθεσή του, υπάγονται και οι διαφορές που αφορούν τις αποδοχές ή τις συντάξεις των δικαστικών. Στη σύνθεσή του προστίθεται ένας τακτικός καθηγητής νομικών μαθημάτων και ένας δικηγόρος. Έτσι, είναι πλέον αριθμητικά περισσότερα τα μέλη του που δεν είναι δικαστές. Αξίζει να σημειωθεί ότι δεν αποκλείεται να αμφισβητηθεί η φύση του Δικαστηρίου Αγωγών Κακοδικίας με αυτήν τη σύνθεση ως Δικαστηρίου, με αποτέλεσμα να ανακύψει ζήτημα συμβατότητας της διάταξης προς τους ορισμούς του άρθρου 6 της ΕΣΔΑ.

V. Ανεξάρτητες Αρχές

Η αξιοπιστία των Ανεξάρτητων Αρχών κρίνεται εν πολλοίς και από τη διαδικασία επιλογής των μελών τους. Κατά τη διάρκεια της συζήτησης των σχετικών διατάξεων όλοι, με εξαίρεση το Κ.Κ.Ε., φάνηκε να συγκλίνουν στην επιλογή τους με αυξημένη πλειοψηφία. Ως ενδεχόμενες λύσεις προβλήθηκαν, ιδίως, η επιλογή: α) από τα 3/5 της αρμόδιας κοινοβουλευτικής επιτροπής, και β) από τα 4/5 της Διάσκεψης των Προέδρων. Στην Επιτροπή Αναθεώρησης επικράτησε η δεύτερη λύση, άνκαι η πρώτη είναι για πολλούς λόγους προτιμότερη.

Γ. Περιττές ή υπέρμετρα λεπτομερείς διατάξεις

Στην πρόταση, όπως διαμορφώθηκε από την Επιτροπή, περιλαμβάνονται διατάξεις και ορισμοί που είτε δεν φαίνεται αναγκαίο να συμπεριληφθούν στο σώμα του Καταστατικού Χάρτη είτε διατυπώθηκαν εκτατικά στη ροή των συζητήσεων, δίχως να υπάρχει γι' αυτό λόγος. Αξίζει μάλιστα να σημειωθεί ότι τα θέματα που ρυθμίζουν οι τελευταίες διατάξεις μπορούν άνετα να αποτελέσουν αντικείμενο νόμου ή του Κανονισμού της Βουλής.

Στη συνέχεια, παρατίθενται, ενδεικτικά, ορισμένα χαρακτηριστικά παραδείγματα.

α. Περισσότερες διατάξεις

1. Άρθρο 15 παρ. 2 εδ. β' - Υποχρεωτική δωρεάν μετάδοση των εργασιών της Βουλής από τα Μ.Μ.Ε.
2. Άρθρο 63 παρ. 1α και 2 - Προβάδισμα βουλευτών στις δημόσιες εκδηλώσεις.

β. Υπέρμετρα λεπτομερείς διατάξεις

1. Άρθρο 72 παρ. 5 - Διαδικασία συζήτησης σχεδίου ή πρότασης νόμου αντί για την Επιτροπή στην Ολομέλεια.
2. Άρθρο 86 - Ποινική ευθύνη Υπουργών.

Αθήνα, 3 Νοεμβρίου 2000

dis.A(1)/ΕΙ/ParatEkthesi1.doc/2.11.2000/p.1-5/md,rp